

Hans uit 'De Zeven Huisjes' (Wijk bij Duurstede)

*Tonny Vos - Dahmen von Buchholz**

Nadat de VVV van Wijk bij Duurstede mijn boekje *Wijk bij Duurstede - Monument in de schijnwerpers* uitbracht, reageerde een oud-inwoner van de stad, de heer W.R.J. Koedam, door een aantal jeugdherinneringen op schrift te stellen. Zulke herinneringen kunnen zeer waardevol zijn - het probleem is alleen, dat degene die ze opschreef uit zijn herinnering putte en verscheidene bijzonderheden niet meer op juistheid kon toetsen. Bij het doorgeven van dergelijke gegevens over personen en panden is de historische context natuurlijk van belang. Na onderzoek in het gemeentearchief van Wijk bij Duurstede bleken nog veel gegevens achterhaalbaar en kwamen er zelfs foto's aan het daglicht, die een goede illustratie van de tekst vormen. Ik citeer eerst de briefschrijver, de heer Koedam uit Den Haag, over *Hans uit 'De Zeven Huisjes'*, waarna ik zal aangeven wat ik in het gemeentearchief terugvond aan bevestiging van de door hem genoemde feiten.

Midden in 'De Zeven Huisjes' woonde omstreeks 1915 - 1920 een oude vrouw, die niemand anders kende dan als 'Hans' of 'Hansje'. Ze heeft daar in haar ouderlijk huis haar hele leven gewoond en was van beroep mutsenwasster¹. Tevens mangelde ze grote wasstukken als lakens enzovoort. Ze had hiervoor een enorme mangelbak, die ik nooit eerder of later ergens heb gezien. Deze bak was een familiestuk en kon destijds al wel honderd of tweehonderd jaar oud zijn geweest. Het onderstuk was evenals het bovenste deel van zwaar eikehout en zwart van ouderdom. Het onderstuk was, denk ik, 1.50 x 3.50 m groot met vlakke bovenplaat, waarop het te mangelen stuk vlak werd uitgelegd. Het bovenstuk van circa 1.50 x 2.50 m bestond uit een grote bak (eiken) met een paar rollen eronder van circa 20 cm doorsnee. Deze bak werd over het te behandelen stuk een aantal malen heen en weer getrokken. De bovenbak was bovendien voor verbetering van het effect met een aantal grote stenen ver-

* Mw Tonny Vos - Dahmen von Buchholz, wonende in Wijk bij Duurstede, is bekend als auteur van historische romans, hoofdzakelijk over archeologische thema's.

1 Over dit beroep werd geschreven door Marian Conrads in *Tussen Rijn en Lek*, 1992 nr 3, p. 21 en 22 (Red.).

zwaard. Hoe zij als oud, klein, mager mensje (maximaal 1.60 m) het heen en weer trekken van de bak voor elkaar kreeg is me nog steeds een raadsel. Wel regelde de buurt, als men merkte dat het soms te zwaar voor haar werd, dat een paar kinderen van ongeveer twaalf jaar, dit zware werk voor haar deden. Het mutsenwassen was in 1920 al vrijwel voorbij. Enkele vrouwen droegen nog een muts, evenals de vrouwen die voor rekening van de gemeenschap in het Ewoud en Elisabeth Gasthuis waren opgenomen. Niet de vrouwelijke proveniers. Het was op maandagen en dinsdagen een aardig gezicht de dienstboden in grijs of blauw met een bonnet op het hoofd naar Hansje te zien gaan.

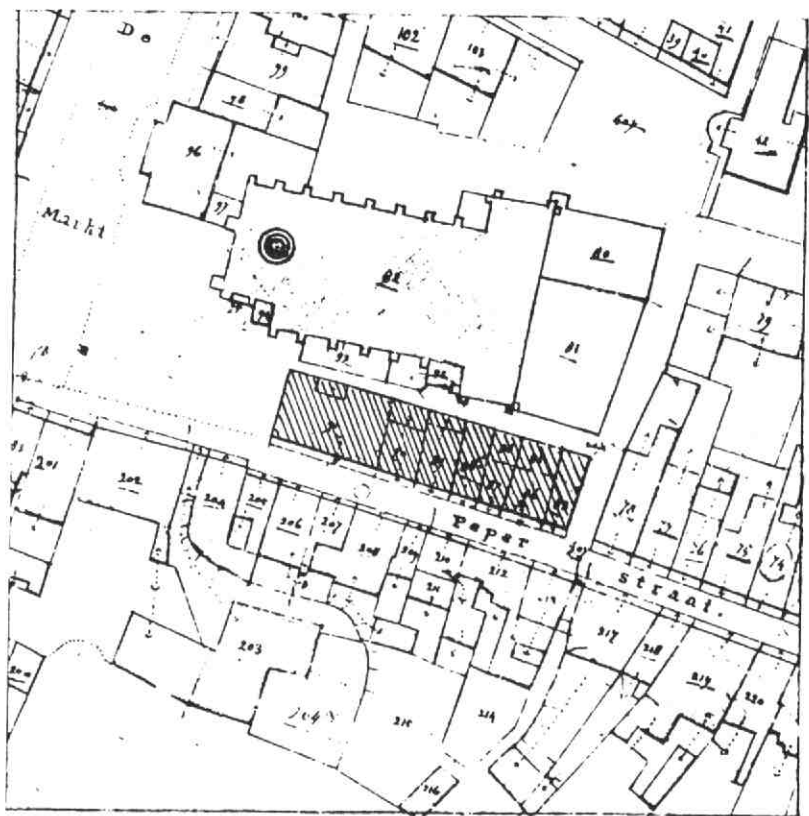
Tot zover deze 'oral history' van de heer Koedam. Drie punten zijn in de brief van belang:

- 1 De Zeven Huisjes-panden
- 2 Hans de mutsenwasster
- 3 De mangelbak.

'Achter de Zeven Huisjes', het straatje tussen de Peperstraat en de Grote Kerk op een foto uit ca 1950 (?) (Topografisch-Historische Atlas Gemeente Wijk bij Duurstede)

1. Met 'De Zeven Huisjes' worden de eerste zeven woningen bedoeld aan de linkerkant van de Peperstraat komende van de Markt, tegenwoordig genummerd

Fragment van de kadasterkaart uit ca 1820 met het huizenblok 'De Zeven Huisjes' tussen Grote Kerk, Markt, Peperstraat en Kerkstraat (Topografisch-Historische Atlas Gemeente Wijk bij Duurstede)

Peperstraat 1, 3, 5, 7, 9, 11 en 13². Wanneer we de oudste kadasterkaart uit circa 1820 raadplegen (zie de afbeelding), dan blijkt dat enkele van de bewuste huisjes toen gesplitst waren in een voor- en achterhuis, waarbij het achterhuis een eigen ingang had in het steegje. Volgens de heer Koedam leverden 'De Zeven Huisjes' een uitdrukking in het Wijkse taalgebruik op. Wanneer koffie of thee te

2 Al in 1729 is in de resoluties van het stadsbestuur sprake van 'Achter de Zeven Huisjes' (Gemeentearchief Wijk bij Duurstede, Stadsarchief 1300 - 1810, inv.nr. 51 T, 23-5-1729; Red.).

heet was om direct te kunnen drinken zei men: 'loop er eerst maar eens even mee rond De Zeven Huisjes'. 'De Zeven Huisjes' vormen in Wijk bij Duurstede nog steeds een begrip, zoals blijkt uit de tekst die J.H.Th. van Groningen in de jaren tachtig schreef voor het in Wijk alom bekende lied *Ha, Wijk!*. Er komt een regel in voor die luidt: 'Je kunt je voet verstuiken in De Zeven Huisjes, je voorhoofd stoten in de steeg naar de Mazijk...'. Wat de huizen zelf betreft: In 1969 werden de nrs 1 t/m 3 afgebroken en in 1977 herbouwd de opticien A. Klein ter plekke een pand 'in oude stijl'. Het steegje achter 'De Zeven Huisjes' was ook een inspiratiebron voor de Wijkse schilder Van Nijendaal.

'De Zeven Huisjes' gezien vanuit de Peperstraat op een foto uit ca 1970 (Topografisch-Historische Atlas Gemeente Wijk bij Duurstede)

2. Op nr 3 woonde volgens het bevolkingsregister tot haar overlijden op 30 juli 1925: Johanna Gerarda van Ginkel, geboren op 3 maart 1841, dochter van Anthonie van Ginkel, metselaar, en Christina van Vogelpoel. Hoewel in haar overlijdensakte vermeld wordt, dat zij op 84-jarige leeftijd 'zonder beroep' was, dreef zij dus volgens de heer Koedam lange tijd ter plekke een mutsenwasserij en mangelinrichting.

3. Gegevens over de mangelbak heb ik niet kunnen achterhalen. Het zou interessant zijn te weten, waar dit gebruiksvoorwerp is gebleven.